

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

CEGLANA I KAMIENNA ELEWACJA oraz DACH

kościoła parafialnego

p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej

w **OLPINACH**

gm. Szerzyny, pow. tarnowski, woj. małopolskie

Inwestor:

Parafia rzymsko-katolicka
p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej
w Olpinach
38-247 Olpiny 56
tel. 14 / 651-92-14 510 571 980
ks. Proboszcz Jerzy Janeczek

Opracował:

mgr Paweł Dziurawiec
konserwator dzieł sztuki
33-100 Tarnów ul. Słowików 9
tel. 14 / 624-09-74 603-546-213
pdziurawiec@poczta.onet.pl
www.dziurawiec.netgaleria.pl

TARNÓW 2022-09-15

Dzielo konserwatorskie oraz Program Prac Konserwatorskich objęte są Prawem Autorskim

1. Dane inwentaryzacyjne obiektu.

- tytuł i nazwa: **CEGLANA I KAMIENNA ELEWACJA oraz DACH**
- autor: arch. Stanisław Majerski z Przemyśla
- czas powstania: 1925 – 1931 r.
- materiał i technika wykonania: kościół murowany z cegieł, cokół i dekoracja kamienna z piaskowca; płaskorzeźba z wapienia pińczowskiego, wewnątrz tynki wapienne; nakryty dwuspadowym dachem z blachy ocynkowanej, z dwoma wieżami i sygnaturką.
- miejsce przechowywania: elewacja kościoła p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej w **OLPINACH**, gm. Szerzyny, pow. tarnowski, woj. małopolskie.
Działka nr 1418 obręb 121616_2.0003 Szerzyny
GPS (49.806425, 21.202290)
- właściciel obiektu: Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej w Olpinach, 38-247 Olpiny 56 tel. 14 / 651-92-14 510 571 980
ks. Proboszcz Jerzy Janeczek
- wymiary: wys. elewacji południowej do gzymsu głównego ok. 17m; wys. elewacji południowej do gzymsu kaplic bocznych ok. 4m; wys. wieży południowej do gzymsu pod hełmem ok. 26m; wys. wieży północnej do gzymsu pod hełmem ok. 17,5m; wys. całkowita wieży pld. ok. 38m; wys. całkowita wieży pñ. ok. 27,5m; długość kościoła w widoku wsch-zach. ok. 37,3m, szer. kościoła w widoku półn-płd. ok. 19,54m; wys. portalu głównego do łuku gzymsu ok. 6m, szer. ok. 6,75m, Anioł: ok. 190cm wys. x ok. 125cm szer.; wys. cokołu kamiennego ok. 1,3m x 300m obwód powierzchnia blachy na dachu kościoła ok. 1150m², powierzchnia blachy na wieżach kościelnych ok. 300m², rynny ok. 115mb, rury spustowe ok. 134mb.
- napisy: na portalu drzwi wejściowych od strony zachodniej: „OTO DOM BOŻY
I BRAMA NIEBIOŚ
- opis inwentaryzacyjny i historia obiektu:

HISTORIA KOŚCIOŁA

Pierwszy murowany kościół w Olpinach wzniesiono w 1565 r., był on gruntownie odnawiany w 1759 r., a w 1915 r. uległ zniszczeniu podczas działań wojennych. Obecny kościół został zbudowany w latach 1925-1931 wg projektu Stanisława Majerskiego z Przemyśla, pod kierunkiem budowniczego Franciszka Boratyńskiego. Konsekracji kościoła dokonał bp Karol Pękała 14 X 1956 r.

Wybudowany w tradycji neoromańskiej, zbudowany z cegły z użyciem kamienia, trzynawowy, halowy. Przy korpusie nawowym od frontu dwie wieże. Polichromia wnętrza figuralna i

ornamentalna, malowana w 1948 r. przez Aleksandra Trojkowicza. Ołtarze w tradycji neorokokowej, wykonane po 1945 r., ołtarz główny wykonał Józef Niziolek wg projektu Kazimierza Mazura, z obrazem Najświętszej Maryi Panny Wniebowziętej, malowany przez Aleksandra Trojkowicza z 1949 r. Trzy ołtarze boczne: pierwszy z rzeźbami grupy ukrzyżowania, wykonany w 1950 r. przez Józefa Napadłę, drugi z rzeźbami Przemienienia Pańskiego, wykonany przez Aleksandra Trojkowicza; trzeci z rzeźbami Zesłania Ducha Świętego wykonany w 1957 r. przez Ludwika Bryndala wg projektu Kazimierza Macura. Chrzcielnica i ambona neobarokowe, wykonane w latach 1934-1936 przez Stanisława Bochenka. Ponadto rzeźba Chrystusa u słupa z XVIII/XIX w.¹

Prace przy fundamentach pod nową świątynię

„Wieloletnie starania parafian i księdza Proboszcza o potrzebne pozwolenia, plany, kosztorysy przyczyniły się do rozbiórki zgliszczy kościoła w kwietniu 1924 roku. Do września 1925 roku porządkowano kamienie z fundamentów i ścian starego kościoła. W okresie zimy zwieziono spory zapas piasku. 9 września 1925 roku rozpoczęto budowę. Do 11 listopada fundamenty zostały ukończone. Kamień przywożono z pobliskiej Młynarskiej Góry, cegłę z Biecza, a piasek pobierano z rzek Ropa i Białej oraz miejscowych potoków. Wapno i cement sprowadzano wagonami z Krakowa, a materiał drzewny dostarczał parowy tartak i biecka fabryka betonów.”²

¹ <https://olpiny-wiz.diecezja.tarnow.pl/#parafia>

² <https://olpiny.parafia24.info/strony/historia-parafii-olpiny-> Materiały pochodzą z książki o. Zdzisława Gogoli OFMConv „OLPINY ŚLADAMI PRZODKÓW”

Dodatkowy opis obiektu

Powyższy opis obiektu nie uwzględnia obecnego wyglądu, wykończenia i kolorystyki elewacji.

Cała elewacja wykonana jest z czerwonej cegły pełnej wątkiem główkowym i barwioną w masie na czerwono fugą cementową. Podstawą jest kamienny (jasno beżowy, drobnoziarnisty piaskowiec) gzymsowany cokół. Kamień występuje też na narożnikach wyższej wieży, oraz jako wykończenie okapników przypór i zworniki okien oraz łuków kaplic.

Cztery kamienne portale również wykonane są z piaskowca. Najbardziej ozdobny, wejściowy, zachodni zwieńczony jest łukowym gzymsowaniem z krzyżem na szczycie, który umieszczony jest na tle eliptycznego kamiennego okna a po bokach na gzymsowaniu umieszczone są klęczące, adorujące anioły. Na szczytach kościoła oraz nad portalami umieszczone są kamienne krzyże.

Na elewacji wschodniej umieszczona jest płaskorzeźba wykonana z wapienia pińczowskiego przedstawiająca Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny.

Kościół nakryty jest dachami pokrytymi blachą ocynkowaną, pomalowaną w kolorze srebrzystym. Rynny i rury spustowe również blaszane, malowane w kolorze srebrzystym. Jedynie na elewacji północnej z dachu pokrywającego kaplice zamontowane są rynny i rury spustowe wykonane z plastiku w kolorze brązowym.

Otwory okienne przeszklone, wstawiona w nie jest nowa stolarka okienna w kolorze brązowym. Okna zakrystii są zakratowane.

Dwuskrzydłowe drzwi wejściowe od strony zachodniej, bardzo ozdobne, wykonane z brązu w pracowni prof. Czesława Dźwigaja, od strony południowej i wschodniej znajdują się dwuskrzydłowe drzwi wykonane z drewna, powieszone na ozdobnych, malowanych na kolor metaliczny jak z brązu, sześciu zawiasach pasowych w każdych drzwiach.

Przed portalem zachodnim znajdują się 4 schody wykonane z czerwonego granitu. Przed pozostałymi 3 portalami znajdują się 3 schody wykonane z szarego granitu strzegomskiego. Z prawej strony portalu zachodniego umieszczona jest metalowa rampa dla wózków pomalowana w kolorze brązowym.

Wokół kościoła znajduje się opaska betonowa a w pewnej odległości ułożona została droga procesyjna i plac przed portalem zachodnim czerwoną betonową kostką brukową.

Na elewacji zachodniej umieszczona jest dosyć wysoko, ponad gzymsem, skrzynka z licznikiem gazu (pomalowana w kolorze brązowym) zaś na elewacji wschodniej umieszczona jest nieco mniejsza, również brązowa, skrzynka przyłącza energetycznego (kablem

podziemnym). Na ścianie elewacji południowej (prezbiterium), znajduje się przyłącz linii telefonicznej, napowietrznej oraz linii internetowej telewizji. Znajdują się też kamery monitoringu na wszystkich narożnikach świątyni i nad wejściami.

Kolorystyka elewacji kościoła jest oparta na 3 kolorach: czerwona cegła, beżowo jasny piaskowiec oraz srebrzyste dachy. Pozostałe elementy (okna, drzwi) nie zmieniają ogólnej kolorystyki, harmonijnie się łączą i dopełniają.

2. Stan zachowania obiektu

Elementy ceglane

Cały kościół zbudowany jest z pełnej cegły. Kolor cegieł nie jest jednorodny, występują cegły czerwone oraz ugrowe, tak jakby ze słabszego wypału lub innej cegielni. Ich rozrzucenie po całej elewacji oraz wielkość i kształt sugerują jednak, że powstały u jednego producenta. Mogły to też być cegły wypalane w sposób gospodarczy, bezpośrednio przy placu budowy, w prowizorycznych piecach, gdzie nie ma stałej temperatury wypału. Te które są bliżej kanału od paleniska są lepiej wypalone, zaś te zewnętrzne, gdzie było dalej od źródła ciepła są ugrowe. Ich twardość oraz chłonność wody jest różna, dlatego cegły ugrowe są słabsze, kruszą się, osypują, ich powierzchnia jest spudrowana, występują głębokie ubytki. Szczególnie dobrze jest to widoczne na północnej elewacji kościoła, na prezbiterium i ścianach zakrystii. Bardzo głęboki ubytek, prawie na pół długości cegły, jest w przyporze południowej zakrystii. Nasiąkająca wodą cegła kruszyła się pod wpływem mrozu, osypywała się jej powierzchnia.

Dodatkowe zniszczenia cegieł powodowała bardzo twarda, barwiona na czerwono, cementowa fuga. Utrudniała ona odparowanie wilgoci z muru i dlatego cała woda musiała odparowywać poprzez bardziej porowatą cegłę. Tutaj mróz oraz rozpuszczalne sole (zawarte w zaprawie z dodatkiem cementu) dokonywały zniszczeń. W trakcie krystalizacji soli, zwiększają one swoją objętość, czasem dziesięciokrotnie, czym rozsadzają strukturę cegły. Fuga jest barwiona w masie prawdopodobnie pigmentem czerwonym, ale tylko w przypowierzchniowej warstwie, wewnątrz jest biała zaprawa wapienna. Fuga położona jest bardzo niestarannie, rozmazana jest po ceglach, wystaje często przed lico cegieł, dociśnięta jest pośrodku półokrągłą fugownicą, która tworzy między ceglami rowek. Wnętrze rowka od strony północnej wypełniło się brudem, glonami, czarną patyną, dlatego w niektórych miejscach została ta fuga podmalowana białą farbą.

Zniszczeń muru kościoła dokonała też woda z nieszczelnych, uszkodzonych rynien a także spływająca z kamiennych okapników przypór. Widoczne są te uszkodzenia na północnej elewacji a także na południowo zachodnim narożniku południowej wieży.

W ścianie północnej zakrystii, tuż pod gzymsem, wywiercone są otwory (10szt.), prawdopodobnie przed wykuciem pod planowaną wentylację.

Powierzchnia niektórych ścian pokryta jest błyszczącą powłoką, jakby impregnatem. Jest to być może wykryształizowany na powierzchniach cegieł węglan wapnia pochodzący z zaprawy wapiennej lub specjalnie наносzony impregnat po zakończeniu budowy kościoła np. roztwór pokostu lub szkła wodnego.

W narożniku południowo wschodnim widoczne są resztki starych gniazd jaskółek.

W glicie okiennym od strony północnej, północnej wieży, rośnie jakaś bylina, dosyć już duża.

Cała powierzchnia elewacji jest zabrudzona, zakurzona, szczególnie na elewacji zachodniej i północnej. Występują czarne plamy fałszywej patyny, białe zacieki wykwitów soli z betonowych stropów nad bocznymi kaplicami od strony północnej (prawdopodobnie był kiedyś w tym miejscu dziurawy dach).

Elementy kamienne

Cokół kościoła wykonany jest z kamienia, piaskowca o barwie jasno beżowej. Ułożony jest jako mur cyklopowy z precyzyjnie opracowanym gzymsem w kształcie łagodnej simy zakończonej kapinosem. Dolna część cokołu gładza z obrabianymi po kamieniarsku „szlakiem krakowskim” krawędziami. Lico kamieni w części środkowej cokołu opracowane jest z grubsza do płaszczyzny przy pomocy dłuta „szpicaka” w kształt ukośnie ustawionych rowków, zaś gzyms precyzyjnie przy pomocy dłut płaskich. Na dolnej części cokołu występuje gładza faktura ukośnych rowków. Poszczególne ciosy fugowane są twardą zaprawą cementową w kolorze ciemno szarym. Jest ona rozmazana po krawędziach ciosów, środkiem zaś docięnięta półokrągłą fugownicą, tworząc jeden wklęsły rowek.

W połowie wysokości kamiennego cokołu wywiercone są co 20-30cm otwory do hydroizolacji o średnicy 32mm (863szt.) Wokół tych otworów występują ubytki kamienia, wykruszenia. Szczególnie dużo tych ubytków występuje od strony południowej, tam też wszystkie otwory są widoczne, gdyż wypełniająca je zaprawa uległa wykruszeniu. Na pozostałych ścianach kościoła otwory są wypełnione zaprawą cementową z wypełniaczem z kruszonego piaskowca. Zaprawa jest położona bardzo niestarannie, jest rozmazana po powierzchni, zaciera fugi, odbiega kolorystycznie od całości.

Kamienny cokół pokrywa czarna fałszywa patyna, głównie na gzymsie i dolnej części cokołu w przyziemiu. Bardzo gruba warstwa patyny występuje od strony północnej, zachodniej i wschodniej. Dodatkowo na całym gzymsie cokołu występują glony i mchy.

Małe portale (od strony wschodniej i południowej) również wykonane są z tego samego piaskowca, bardzo precyzyjnie z niewielkimi jasnymi fugami dobranymi kolorystycznie do całości, prawdopodobnie z kruszonego na piasek kamienia. Powierzchnia ich jest gładka, wykończona groszkownikiem ze „szlakiem krakowskim” przy krawędziach ciosów. Niewielkie ubytki wypełnione kitem w kolorze fugi świadczą, że powstały w czasie montażu portali. Powierzchnia portali jest zabrudzona, występują czarne plamy fałszywej patyny.

Duży, wejściowy portal od strony zachodniej, wykonany jest w całości z piaskowca. Powierzchnia ciosów opracowana jest bardzo precyzyjnie, nie widać „szlaku krakowskiego” tylko nieliczne zagłębienia po groszkowniku. Świadczy to o tym, że powierzchnia opracowanych ciosów po ich ustawieniu i wyfugowaniu została wyszlifowana kamieniami. Tak samo opracowane są gzymsy i kolumny. Wykuty napis jest bardzo precyzyjny. Nie widać na portalu większych ubytków i ukruszeń. Całość jest bardzo zabrudzona, występuje czarna fałszywa patyna. Dobrze, że portal jest od góry okuty jest blachą, gdyż spływająca woda brudzi tylko jego boczne krawędzie, podstawy pod obu aniołami.

Na krawędzi gzymsu portalu ustawione są kute w kamieniu (piaskowiec) dwa adorujące anioły, które w dłoniach trzymają poduszki a na nich królewskie korony. W koronie z lewej strony brakuje kamiennego krzyżyka. Oba anioły są bardzo zabrudzone, występuje na nich czarna fałszywa patyna, glony i mchy, nie widać większych ubytków.

Przed tym portalem, stosunkowo niedawno, wymieniono schody na granitowe, z czerwonego granitu. W trakcie tych prac, albo już wcześniej od posypywania schodów solą, zostały w poważnym stopniu uszkodzone ciosy kamiennego cokołu wokół kościoła. Kamień jest obsypany, występują głębokie ubytki. Oszpeceniem portalu i nowych schodów jest też wykonany niedawno metalowy podjazd dla wózków.

Z portalem głównym, nieodłącznie związany jest, umieszczony na szczycie gzymsowania, kamienny krzyż i owalne okno. Krzyż ma formę monstrancji z aureolą pośrodku. Eliptyczne okno ma na jednym ciosie niewielki ubytek. Krzyż jak i okno jest mocno zabrudzone czarną patyną i glonami. W takim samym złym stanie są krzyżyki nad pozostałymi trzema portalami.

Z piaskowca wykonane są wszystkie zworniki ceglanych łuków oraz krawędzie ośmiobocznej południowej wieży a także wszystkie okapniki-szczyty ceglanych podpór.

Zabrudzenia, czarna patyna występuje na wszystkich tych kamiennych elementach, ale szczególnie na okapnikach podpór. Dodatkowo na nich rosną glony i mchy. Kamienne elementy wieży południowej są głównie zabrudzone od strony zachodniej. Na okapnikach od strony północnej występują powierzchniowe złuszczenia, ubytki kamienia, spowodowane przez czarną patynę i silne zawilgocenie. Widoczne jest to na obu krańcowych przyporach nawy od strony północnej.

Nie wszystkie elementy, które wydają się, że są wykonane z kamienia są z piaskowca. Część z nich została wykonana z lanego betonu. Takim elementem jest np. okapnik pomiędzy przyporą północnej wieży a pierwszą przyporą zachodnią północnej nawy. Następne takie same elementy betonowe to fragmenty gzymsu we wszystkich narożnikach kościoła i wież oraz parapety wszystkich okien, gdzie szczególnie dobrze jest to widoczne w parapetach zakrystii z zalanymi w nich metalowym kratami. Stan zachowania betonowych parapetów jest dobry, jedynie mocniej są zabrudzone w oknach wieży.

Płaskorzeźba przedstawiająca Wniebowzięcie NMP wykonana jest z wapienia pińczowskiego i umieszczona jest w ścianie szczytowej prezbiterium od strony wschodniej. Osadzono ją w niszy i przymocowano 4 metalowymi kotwami, szczelinę wokół wypełniono ciemną zaprawą cementową. Na płaskorzeźbie nie widać większych ubytków, jest ona tylko zabrudzona, zakurzona, w dolnych partiach bardziej odstających elementów (np. główki aniołków) utworzyła się żółtawa szlachetna, twarda patyna. Taka patyna występuje też w tle za figurą Matki Bożej.

Stałe elementy metalowe występujące na elewacji (kraty w oknach zakrystii) są zachowane w dobrym stanie, pomalowane są w kolorze czarnym. W całym kościele oprócz owalnego okna na elewacji zachodniej i okrągłego okna w elewacji wschodniej wstawiono nowe okna ocieplające. Nie wstawiono też takich okien w bębnie wieży północnej. Widoczne są zardzewiałe kątowniki (pomalowane na brązowo) podziałów okien.

Odlane z brązu drzwi w portalu zachodnim zachowane są w bardzo dobrym stanie, patyna jest jednorodna, bez śladów korozji.

Dachy, rynny i rury spustowe

Dach na kościele, sygnaturce i obu wieżach wykonane są z 0,7 mm blachy żelaznej, ocynkowanej. Były wielokrotnie malowane, ostatnio w maju 1991 r. i lipcu 2009r.³ prawdopodobnie farbami chlorokauczkowymi.

---

³ Umowa i rachunek w Księgach Parafialnych zawarta z firmą Heleny Winiarskiej z Czehowa.

Drewniana konstrukcja dachu w kilku miejscach wymaga impregnacji biobójczej (zaobserwowano czynne żerowiska owadów) a dębowa konstrukcja latarni na obu wieżach i sygnaturce, oprócz dezynfekcji, wymaga dodatkowo impregnacji wzmacniającej.

Wykonane okucia drewnianej konstrukcji latarni są nie szczelne, dziurawe, zwłaszcza od wewnętrznej strony dachu. Występują dziury w poszyciu dachu spowodowane niewłaściwym zagięciem blachy, jej przybiciem gwoździami i lutowaniem na cynę. Pomiędzy kolumnienkami latarni poprowadzone są wzmacniające rurki wokół których niewłaściwie zagięto, zawinięto blachę poszycia. Znajdują się też kable oświetlenia latarni wykonane w sposób nie profesjonalny.

Prawdopodobnie, podczas kolejnych wymalowań dachu nie usuwano luźnych, odstających fragmentów starych farb, tylko malowano następną warstwę. Powodowało to, że nowa warstwa farby zasłaniała ogniska korozji blachy, proces się pogłębiał i narastał z każdą kolejną warstwą. Szczególnie liczne ogniska korozji występują na południowej połaci dachu, w miejscach silnego nasłonecznienia. Pod wpływem zmiennej temperatury i nagrzewania, lub silnego schładzania blachy, następował skurcz lub rozszerzanie metalu, co powodowało odspajanie się warstwy farby. Pod warstwą farby następowała ukryta korozja metalu, proces się powiększał i powtarzał, aż dochodziło do odpadnięcia powstałego pęcherza z warstwy farby. Produkty korozji metalu mają też większą objętość.

Na dużych połaciach dachu zaobserwowany jest też proces ścierania się i pudrowania warstwy farby, pod wpływem deszczu i śniegu. Powoduje on, że warstwa farby jest coraz cieńsza i odsłania wcześniejszą warstwę farby. Szczególnie dobrze jest to widoczne w miejscach, gdzie spod szarej, „aluminiowej” warstwy farby przebija czerwony kolor farby podkładowej. Wszystkie wcześniejsze wymalowania dachu wykonywane były przy pomocy szerokich pędzli szczecinowych. Z zastosowanych pędzli wypadało włosie, które przyklejało się do warstwy farby (pędzle były nowe, nie używane wcześniej). Wzdłuż każdego włosa następowało pęknięcie warstwy farby a następnie jej łuszczenie.

Podczas inspekcji stanu zachowania pokrycia dachu nie można było wejść na północną stronę dachu kościoła z powodu zamknięcia na stałe wjazdów tam się znajdujących; podobnie zamknięty jest wjazd na sygnaturkę i wieżę północną.

PODSUMOWANIE

Elewacja prawdopodobnie nigdy nie była odnawiana a jedyne działania to izolacja pionowa i pozioma kamiennego cokołu poprzez wywiercone otwory do hydro iniekcji w 1990r. wykonanej przez firmę „BUDOINIEKT –izolatorstwo budowlane Marek Ploch” z Krakowa

ul. Słomiana 6/27. Jako materiał izolacyjny w otworach zastosowano Isolit-KS oraz IZOPLAST + SARSIL na pionowe ściany cokołu. Prace zakończono w 1992r.

3. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

Uwagi wstępne

W myśl ustawy „O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami” (Dz.U. 2014 poz .1446 z dn. 24-10-2014) obiekt jest objęty opieką prawną a wszelkie wobec niego przedsięwzięte działania odbywać się mają za zezwoleniem Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Krakowie delegatura w Tarnowie.

Wszystkie prace konserwatorskie powinny być wykonywane pod kierunkiem dyplomowanego konserwatora zabytków a firma przeprowadzająca remont posiadać praktykę i zezwolenia na wykonywanie prac przy obiektach zabytkowych.

Stosowane materiały i technologie muszą spełniać wymagania techniczne, normowe, estetyczne i użytkowe, posiadać stosowne atesty, aprobaty, certyfikaty zgodne z obowiązującymi przepisami.

Działania dodatkowe wynikłe w trakcie prac konserwatorskich a nie ujęte w niniejszym programie, powinny być rozstrzygnięte w wyniku zwołania komisji konserwatorskiej po uprzednim powiadomieniu odpowiednich Urzędów Konserwatorskich.

Przed rozpoczęciem prac należy wykonać dokumentację fotograficzną stanu zachowania. Wszystkie etapy prac powinny być dokumentowane fotograficznie.

Wykonawcy powinni prowadzić dziennik prac konserwatorskich.

Minęło już bardzo dużo czasu od daty powstania budynku i niewielkiego remontu elewacji z lat 1990-92 r., dlatego konieczne są kompleksowe prace renowacyjne, które przywrócą pierwotny wygląd i estetykę obiektu a jednocześnie zabezpieczą go na kolejne lata eksploatacji.

Ostatnie, bieżące remonty (malowanie dachu, wymiana okien, drzwi, instalacje elektryczne) były jak najbardziej konieczne i wskazane, gdyż przyczyniły się do obecnego wyglądu kościoła oraz jego stanu zachowania.

W pracach renowacyjnych należy zwrócić uwagę na specyficzne dla tego obiektu zastosowanie materiałów, ich stan zachowania i stopień zniszczenia.

Osobno będą omówione problemy renowacji ścian wykonanych z cegieł, osobno części ścian wykonane z kamienia oraz osobno dla metalowego, malowanego dachu. W trakcie wykonywania remontu działania te będą ze sobą spójne i będą się nawzajem przenikać, dlatego na prace należy patrzeć kompleksowo w obrębie architektonicznym, poszczególnych ścian. Wszystkie prace zostaną podzielone na etapy zgodnie z podziałem architektonicznym kościoła i zostaną wykonane w miarę dostępności środków. Jako pierwszy etap do wykonania proponowane jest wymalowanie na nowo dachu wraz z niezbędnymi obróbkami blacharskimi,

następnie odnowiona zostanie elewacja północna, następnie wschodnia, południowa a na samym końcu elewacja zachodnia wraz z obu wieżami.

Program Prac Konserwatorskich ścian wykonanych z cegieł

Największe zniszczenia elewacji ceglanej występują od strony północnej. Tam w pierwszej kolejności należy skupić się na poprawieniu wyglądu estetycznego ale też właściwości technicznych materiałów budowlanych.

W trakcie prac należy usunąć przyczyny powstających zniszczeń, a więc należy usunąć wtórne, twarde, nieprzepuszczalne fugi cementowe. Do ich usunięcia należy rozluźnić połączenie fugi z cegłą poprzez rozcięcie piłą diamentową środka fugi, a następnie delikatnie odkuć ją od krawędzi do środka. Usunięcie fugi jest o tyle ułatwione, że jest ona barwiona na czerwono i różni się od zaprawy na jakiej spajano cegły. Następnie należy odczyścić powierzchnię ceglanej elewacji z kurzu, zabrudzeń, czarnej patyny, glonów. Prace te należy wykonać w sposób najmniej inwazyjny, nie uszkadzający oryginalnej powierzchni cegieł. Dlatego **nie wskazany** jest zabieg strumieniowego czyszczenia, czyli piaskowania, dopuszczalne jest czyszczenie środkami chemicznymi (np. Fassadenreinigerpaste firmy Remmers) i przegrzaną parą wodną pod zwiększonym ciśnieniem lub przy pomocy lasera. Na czas czyszczenia należy zabezpieczyć folią wszystkie elementy metalowe (drzwi z brązu w portalu zachodnim) oraz elementy elektroniczne (kamery monitoringu).

Miejsca gdzie wcześniej widoczne było duże nagromadzenie glonów i mchów należy zdezynfekować preparatami biobójczym.

Oslabione cegły należy wzmocnić przy pomocy środków opartych na estrach kwasu krzemowego (np. KSE firmy Remmers lub preparaty wzmacniające SW lub KPW firmy Atlas Złoty Wiek).

W miejscach gdzie występują duże ubytki cegieł należy wykonać rekonstrukcję z całych pełnych cegieł lub z licówek cegieł, wklejonych na kleju mineralnym, zachowując oryginalny kształt, wymiar, kolor i wążek cegieł. Inne mniejsze ubytki cegieł należy uzupełnić specjalistycznym kitem mineralnym o odpowiedniej kolorystyce i fakturze. Do uzupełnień zastosować kit mineralny np. Restauriermörtel SK firmy Remmers lub zaprawa do uzupełnień CG-02 lub CG-05 firmy Atlas Złoty Wiek.

Wypełnienie spoin między cegłami należy wykonać przy pomocy specjalistycznej zaprawy do spoinowania z trasek, podbarwionej w kolorze czerwonym, tak jak było w oryginale. Wnętrze fugi docisnąć półokrągłą fugownicą, tak jak w oryginale.

Ostatnim zabiegiem poprawiającym wygląd estetyczny a jednocześnie zabezpieczającym ceglana elewację przed nasiąkaniem wodą i zabrudzeniem, jest wykonanie zabiegu hydrofobizacji. W tym celu należy użyć preparatów krzemoorganicznych firmy Remmers, np. Funcosil FC, Funcosil SNL, Funcosil SN (lub równoważne). W trakcie impregnacji zabezpieczyć foliami przed przypadkowym zachlapaniem okien, drzwi, elementów metalowych.

Program Prac Konserwatorskich dla elementów kamiennych z elewacji.

Bardzo rozbudowany podział architektoniczny obiektu jest dodatkowo wzbogacony o kamienne elementy dekoracyjne. Są one wykonane z jasnego, drobnoziarnistego piaskowca karpackiego oraz z wapienia pińczowskiego. Łączenia wykonane są zaprawą cementową, podobnie jak uzupełnienia ubytków.

Prace konserwatorskie będą miały na celu usunięcie szkodliwych nawarstwień z powierzchni kamienia, uzupełnienie ubytków i przywrócenie pierwotnych walorów estetycznych.

Przewiduje się przeprowadzenie konserwacji technicznej i estetycznej elementów kamiennych.

Do działań czysto technicznych należeć będzie usunięcie szkodliwych, szpecących uzupełnień cementowych, sklejenie pęknięć.

Do działań estetycznych należeć będzie usunięcie wszelkich wtórnych nawarstwień takich jak uzupełnienia i zacierki cementowe, warstwy farby, czarnej patyny, mchów i glonów. Prace te zostaną wykonane metodami chemicznymi i mechanicznymi. Cementowe uzupełnienia i fugi zostaną przecięte piłą diamentową a następnie skute. Usunięcie nawarstwień czarnej patyny na rzeźbach z kamienia pińczowskiego (płaskorzeźba Wniebowzięcie NMP) przeprowadzi się roztworem kwaśnego węgla amoniu i następnie zostanie kamień doczyszczony szczotkami nylonowymi. Drugą metodą odczyszczenia z czarnej fałszywej patyny, głównie na elementach wykonanych z piaskowca, będzie zastosowanie gotowej pasty Fassadenreinigerpaste firmy Remmers i doczyszczanie przy pomocy przegrzanej pary wodnej pod zwiększonym ciśnieniem. Na czas czyszczenia elewacji zostaną zabezpieczone przy pomocy folii elementy metalowe (odlew z brązu na drzwiach wejściowych od strony zachodniej oraz urządzenia elektroniczne – kamery monitoringu). Z rzeźb zostaną też usunięte sole metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska.

Po dezynfekcji kamienia (preparatem Algan firmy Altax lub Impragnierung-BFA firmy Remmers) zostaną podjęte działania w celu przywrócenia pierwotnych walorów estetycznych elementom kamiennym. Zostaną uzupełnione ubytki metodą kitowania ze specjalnej zaprawy mineralnej do uzupełniania ubytków na zabytkowych elementach kamiennych Restauriermortel-SK firmy Remmers lub CG-02 lub CG-05 „Złoty Wiek” firmy Atlas. W celu zwiększenia przyczepności kitów do kamienia proponuje się zastosowanie emulsji akrylowej, kontaktowej Aida Haftfest Spezial firmy Remmers lub Emulsji Elastycznej firmy Atlas. Dodatkowo zostaną wklejone na żywicy epoksydowej zbrojenia tzw. „pajączki” z drutu ze stali nierdzewnej lub drutu miedzianego. Faktura kitów będzie dopasowywana do lokalnej faktury kamienia.

Kolorystyka kitów zostanie skorygowana przy zastosowaniu farb krzemianowych, laserunkowych Funcosil Historic Lasur firmy Remmers lub farb Restauro-Lasur firmy KEIM.

Spoinowanie ciosów proponuje się wykonać podbarwianą zaprawą trasowo wapienną Fugenmortel-TK firmy Remmers lub tynkiem renowacyjnym, magazynującym sole Grundputz-WTA firmy Remmers lub też tradycyjną zaprawą wapienno-piaskową podbarwianą w kolorze kamienia.

Do wzmocnienia i hydrofobizacji kamienia zostanie użyta żywica Sarsil W firmy SiP z Nowej Sarzyny lub preparaty hydrofobizujące Funcosil firmy Remmers. (takie jak do elewacji ceglanej).

W trakcie prac przy elewacji kościoła, gdy będą stały rusztowania, należy przeprowadzić konserwację od zewnątrz metalowych ram okrągłych okien w północnej wieży, we wschodnim szczycie kościoła a także wstawić dodatkowe, zewnętrzne ocieplające okno w eliptycznym oknie nad wejściem głównym.

Inne prace wysokościowe z rusztowań to wykonanie rynien i rur spustowych z obu dachów południowej wieży. Wodę należy odprowadzić na dach nad wejściem głównym poprzez ukryte z tyłu wieży rury spustowe lub poprzez żygacze.

Znajdujące się na dachu kaplic bocznych od strony północnej plastikowe rynny, należy wymienić na wykonane z blachy cynkowej i ukryć ich rury spustowe z obu końców, w załomie muru, przy przyporach, a nie prowadzić je środkiem między arkadami. Ważne jest też odprowadzenie wody poprzez podziemną kanalizację a nie jak dotychczas poprzez ustawione korytko.

Kolorystyka rur spustowych powinna być dostosowana do kolorystyki elewacji dlatego proponuje się aby wszystkie rury spustowe zostały pomalowane w kolorze brązowym.

Dachy i rynny mają pozostać w kolorze srebrzystym.

Wokół kościoła wykonana jest opaska betonowa. Ma ona za zadanie odprowadzać wodę opadową jak najdalej od ścian kościoła. Właściwszym rozwiązaniem byłoby jej usunięcie, a wzdłuż muru ułożenie rury drenarskiej z odprowadzeniem wody do kanalizacji, następnie zasypaniem rury materiałem przepuszczalnym, np. żwirem. Wzdłuż muru należałoby wcześniej założyć izolację pionową ze szlamu izolacyjnego np. firmy Schomburg⁴, Remmers⁵ lub STO⁶.

Program Prac Konserwatorskich dla metalowego dachu kościoła, obu wież i sygnaturki.

W pierwszej kolejności należy poprawić obróbki blacharskie na latarni wieży południowej. Pogiętą i skorodowaną blachę należy usunąć, wymienić na nową blachę, połączenia wykonać na rąbek stojący i płaski. Dodatkowe uszczelnienie wykonać przy pomocy włókniny z lateksem, wcześniej usuwając w tych miejscach warstwę farby aż do czystego metalu, bez rdzy. Podczas tych prac, gdy będzie odsłonięta drewniana konstrukcja latarni, należy wykonać impregnację środkiem biobójczym (np. HylotoxQ) a następnie żywicą wzmacniającą strukturę drewna, (np. HEKOL I-50 w toluenie ok. 12% roztwór).

Wszystkie włazy na dach powinny zostać sprawdzone, otwarte, a następnie należy wykonać takie zamknięcie, aby wiatr włazu nie zerwał.

Po wykonaniu niezbędnych obróbek blacharskich, należy przystąpić do mechanicznego oczyszczenia ognisk korozji blachy za pomocą twardych szczotek lub papieru szlifierskiego, najlepiej na wiertarce lub szlifierce kątowej.

Cały dach zostanie umyty z warstwy zabrudzeń oraz luźnych warstw farby przy pomocy myjki wysokociśnieniowej (360 bara) z dyszą rotacyjną. Odsłonięte nowe ogniska korozji zostaną oczyszczone w sposób mechaniczny za pomocą papieru szlifierskiego.

Przed malowaniem cały dach zostanie umyty z tłustych zanieczyszczeń przy pomocy preparatu EKOSOLWENT, który zostanie naniesiony za pomocą natrysku, a następnie spłukany zimną wodą pod zwiększonym ciśnieniem.

Pierwsza warstwa farby zostanie naniesiona za pomocą pędzla, ale tylko w miejscach gdzie były ogniska korozji. Jako farbę podkładową proponuje się zastosować grunt POLRUST®⁷.

⁴ Schomburg - http://symbud.pl/uszczelnienia_budowlane.php

⁵ Remmers – Uszczelnianie i renowacja -<http://www.remmers.pl/76+M5962778d237.0.html>

⁶ STO - http://www.sto.pl/53522_PL-Produkty-Izolacje_i_uszczelnienia_przeciwwodne.htm

⁷ POLRUST jest ekologicznym gruntem antykorozyjnym, który można nanosić na powierzchnie stalowe i żeliwne. Niezastąpiony przy malowaniu skorodowanych blach a także nośnych konstrukcji ażurowych. Nadaje się na podłoża niedokładnie oczyszczone z produktów korozji. Posiada odpowiednio dobrane własności fizykochemiczne zapewniające dobrą penetrację do podłoża przez porowatą strukturę rdzy. Zawiera również promotor adhezji oraz dodatki poprawiające

Jako farba podkładowa i nawierzchniową na całej powierzchni dachu proponuje się zastosować gruntoemalię akrylową CYNKAL®⁸ w kolorze srebrzystym, aluminiowym, nanoszoną za pomocą agregatu hydrodynamicznego. Do pierwszej warstwy farby CYNKAL można dodać nie więcej niż 10% rozcieńczalnika MALSOLWENT 1. W trakcie nakładania farby pogoda powinna być bez wietrzna, temperatura podłoża (blacha) nie może być wyższa niż 30⁰ C.

Przed wymalowaniem drugiej warstwy farby należy zwrócić uwagę, czy nie złuszcza się, rozpuszcza stara farba, pod wpływem nowo naniesionej farby. W takim wypadku należy takie miejsce oczyścić przy pomocy papierów ściernych aż do blachy.

Druga warstwa farby CYNKAL powinna być aplikowana po upływie kilkunastu godzin od pierwszej warstwy, do drugiej warstwy nie dodaje się rozcieńczalnika.

Podczas prac malarskich należy odpowiednio zabezpieczyć otoczenie kościoła przed przypadkowym zabrudzeniem, zachlapaniem, napyleniem farby. Wszystkie okna i drzwi powinny być zabezpieczone folią, opaska wokół kościoła i droga procesyjna przykryta folią na którą zostanie wysypany piasek (w celu obciążenia folii). Podczas malowania nie może wiać wiatr, gdyż może przenosić na duże odległości наносzone kropelki farby (na inne budynki, samochody stojące na parkingu). Rynny najlepiej pomalować ręcznie przy pomocy pędzla.

Na zakończenie wszystkich prac zostanie wykonana dokumentacja pisemna i fotograficzna obrazująca przebieg prac i zastosowane materiały.

Ilekoć w dokumentacji jest mowa o "produkcie, materiale czy systemie typu lub np." należy przez to rozumieć produkt, materiał czy system taki, jak zaproponowany lub inny o standardzie i parametrach technicznych nie gorszych niż zaproponowany. Wszystkie użyte w projekcie znaki handlowe, towarowe, przywołania patentów, nazwy modeli, numery katalogowe służą jedynie do określenia cech technicznych i jakościowych materiałów a nie są wskazaniem na producenta. Użyte wszelkie nazwy handlowe w opisie przedmiotu zamówienia Wykonawca traktuje jako informację uściślającą, która została użyta wyłącznie w celu przybliżenia potrzeb Zamawiającego. Dopuszcza się użycie przy realizacji robót budowlanych produktów równoważnych, w stosunku do ich jakości, docelowego przeznaczenia i spełnienia funkcji

---

właściwości technologiczno-użytkowe. Polrust wiąże się z rdzą oraz podłożem fizycznie i chemicznie, tworząc po wyschnięciu dobry podkład pod farby nawierzchniowe. [POLRUST - Fabryka Farb i Lakierów MALEXIM](#)

⁸ CYNKAL® to bezpodkładowa gruntoemalia akrylowa, to wysokiej jakości farba antykorozyjna o wszechstronnym zastosowaniu, doskonałej sile krycia i krótkim czasie schnięcia. Przeznaczona jest do bezpośredniego użycia na wszystkie metale bez gruntowania. Dzięki inhibitorom wiążącym chemicznie produkty korozji, nadaje się prosto na rdzę. Powierzchnie pomalowane farbą Cynkal® są odporne na promienie UV, zabrudzenia i korozję. [CYNKAL NAWET NA RDZĘ – farba do wielu powierzchni](#)

i walorów użytkowych. Przez jakość należy rozumieć zapewnienie minimalnych parametrów produktu wskazanego w dokumentacji.

Dobrane w projekcie urządzenia i materiały ze wskazaniem konkretnych producentów zostały przyjęte celem rzetelnego opracowania projektu, umożliwiające jego jednoznaczne odczytanie (zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego. Dz.U. poz.462; zm.: Dz.U. z 2013 r. poz. 762)

4. PROPONOWANE POSTĘPOWANIE KONSERWATORSKIE

A. Elewacja wykonana z cegły.

1. Dokumentacja fotograficzna stanu zachowania.
2. Postawienie rusztowań przy elewacji kościoła. Prace prowadzone etapami w miarę dostępności środków.
3. Rozcięcie piłą diamentową fug cementowych rozmazanych na powierzchni cegły, usunięcie ich za pomocą dłut.
4. Odczyszczenie powierzchni cegieł środkami chemicznymi wspomaganymi metodą przegrzanej pary wodnej pod ciśnieniem. Doczyszczanie ręczne szczotkami i skrobakami. Ewentualne czyszczenie przy pomocy lasera.
5. Dezynfekcja najbardziej zaatakowanych przez glony miejsc środkiem biobójczym.
6. Impregnacja wzmacniająca osłabioną strukturę niektórych cegieł preparatem krzemooorganicznym. Impregnat наносzony miejscowo przy pomocy pędzla.
7. Wykonanie rekonstrukcji brakujących cegieł metodą taszlowania, („cerowania”), cegłami lub licówkami cegieł na kleju mineralnym.
8. Wykonanie uzupełnienia ubytków cegieł metodą kitowania barwioną w masie zaprawą mineralną.
9. Wypełnienie fug między cegłami zaprawą mineralną z dodatkiem trasy i czerwonego pigmentu.
10. Impregnacja hydrofobowa powierzchni ścian. Do impregnacji zastosowane środki krzemooorganiczne metodą natrysku. Przed impregnacją zabezpieczenie folią okien, drzwi, elementów metalowych przed przypadkowym zachlapaniem.
11. Ewentualne scalenie kolorystyczne kitów uzupełnień farbami krzemianowymi.
12. Wykonanie sprawozdania z przeprowadzonych prac w formie pisemnej i fotograficznej.

B. Elementy kamiennego wystroju.

1. Dokumentacja fotograficzna.
2. Przecięcie piłą diamentową cementowych fug i uzupełnień cementowych, szczególnie na cokole kościoła.
3. Wykucie wszystkich cementowych fug, betonowych uzupełnień, na cokole kościoła.
4. Odczyszczenie z nawarstwień czarnej patyny przy pomocy kompresów z kwaśnym węglanem amonu na elementach wykonanych z wapienia pińczowskiego.
5. Odczyszczenie z nawarstwień patyny elementów wykonanych z piaskowca przy pomocy pasty z fluorkiem amonu i przegrzanej pary wodnej pod ciśnieniem. Szczególnie należy zwrócić uwagę, aby nie uszkodzić, nie zachłapać drzwi wejściowych, zachodnich, wykonanych z brązu.
6. Dezynfekcja kamienia metodą oprysku środkiem biobójczym.
7. Odsolenie metodą swobodnej migracji soli do rozszerzonego środowiska rzeźb (w razie konieczności).
8. Wykonanie uzupełnień metodą taszlowania. Uzupełnienia kamieniem wklejane na żywicy epoksydowej z zastosowaniem bolców mosiężnych lub ze stali nierdzewnej. Rekonstrukcja krzyżyka w koronie lewego (północnego) anioła.
9. Wykonanie uzupełnień ubytków kitami z zaprawy mineralnej Restauriermortel firmy Remmers lub kitami CG-02, CG-05 „Złoty Wiek” firmy Atlas. Jako warstwa szczepna zastosowanie żywicy akrylowej „Aida Haftfest Spezial” firmy Remmers lub „Emulsji Elastycznej” firmy Atlas. Zbrojenia w formie „pajęczków” z drutu ze stali nierdzewnej lub drutu miedzianego.
10. Wykonanie spoinowania ciosów zaprawą trasowo wapienną Fugenmortel-TK firmy Remmers lub tynkiem renowacyjnym, magazynującym sole Grundputz-WTA firmy Remmers (tym ostatnim szczególnie w cokole kościoła).
11. Scalenie kolorystyczne kitów i uzupełnień farbami krzemianowymi, laserunkowymi Funcosil Historic Lasur firmy Remmers lub farbami Restauro-Lasur firmy KEIM.
12. Impregnacja hydrofobizująca kamień żywicą krzemoorganiczną „Sarsil-W” firmy SiP z Nowej Sarzyny lub preparatami hydrofobowymi Funcosil firmy Remmers. Zabezpieczenie na czas impregnacji foliami okien i drzwi przed przypadkowym zachłapaniem, szczególnie drzwi z brązu.
13. Wykonanie dokumentacji konserwatorskiej z przeprowadzonych zabiegów.

C. Prace dodatkowe przy elewacji kościoła.

1. Wykonanie rynien i rur spustowych na wieżach.
2. Wykonanie rynien i rur spustowych na bocznych kaplicach.
3. Pomalowanie rur spustowych w kolorze zbliżonym do koloru elewacji, na brązowo.
4. Odczyszczenie i pomalowanie metalowych ram okrągłych okien w wieży północnej i w szczycie kościoła od strony wschodniej. (na brązowo)
5. Wykonanie okna docieplającego w eliptycznym oknie nad wejściem głównym.
6. Wymiana betonowej opaski na opaskę z materiału przesiąkającego, żwirowego z drenażem i odprowadzeniem wody do kanalizacji, ewentualnie założenie trawnika
7. Wycięcie drzew iglastych wokół kościoła, gdyż nie mają one charakteru zabytkowego. Nasadzenie drzew liściastych.

D. Prace przy pomalowaniu dachu kościoła obu wież i sygnaturki

1. Usunięcie uszkodzonych obróbek blacharskich, odsłonięcie konstrukcji latarni, wykonanie impregnacji biobójczej (HylotoxQ) oraz wzmacniającej drewna (HEKOL I-50 w toluenie).
2. Wykonanie obróbek blacharskich z blachy 0,7mm, żelaznej ocynkowanej.
3. Usunięcie w sposób mechaniczny (szczotki i papier ścierny) produktów korozji z blachy i luźnych, odspojonych warstw farby.
4. Umycie wodą metodą hydrodynamiczną z dyszą rotacyjną powierzchni dachu.
5. Rozpylenie detergentu (EKOSOLWENT) na powierzchni dachu i zmycie go strumieniem wody.
6. Podmalowanie (pędzlem) miejsc, gdzie występowały ogniska korozji farbą podkładową POLRUST.
7. Agregatem hydrodynamicznym naniesienie gruntoemalii akrylowej CYNKAL w kolorze srebrzystym, z dodatkiem rozcieńczalnika MALSOLWENT 1 w pierwszej warstwie.
8. Pomalowanie drugiej warstwy farby po wyschnięciu pierwszej warstwy.

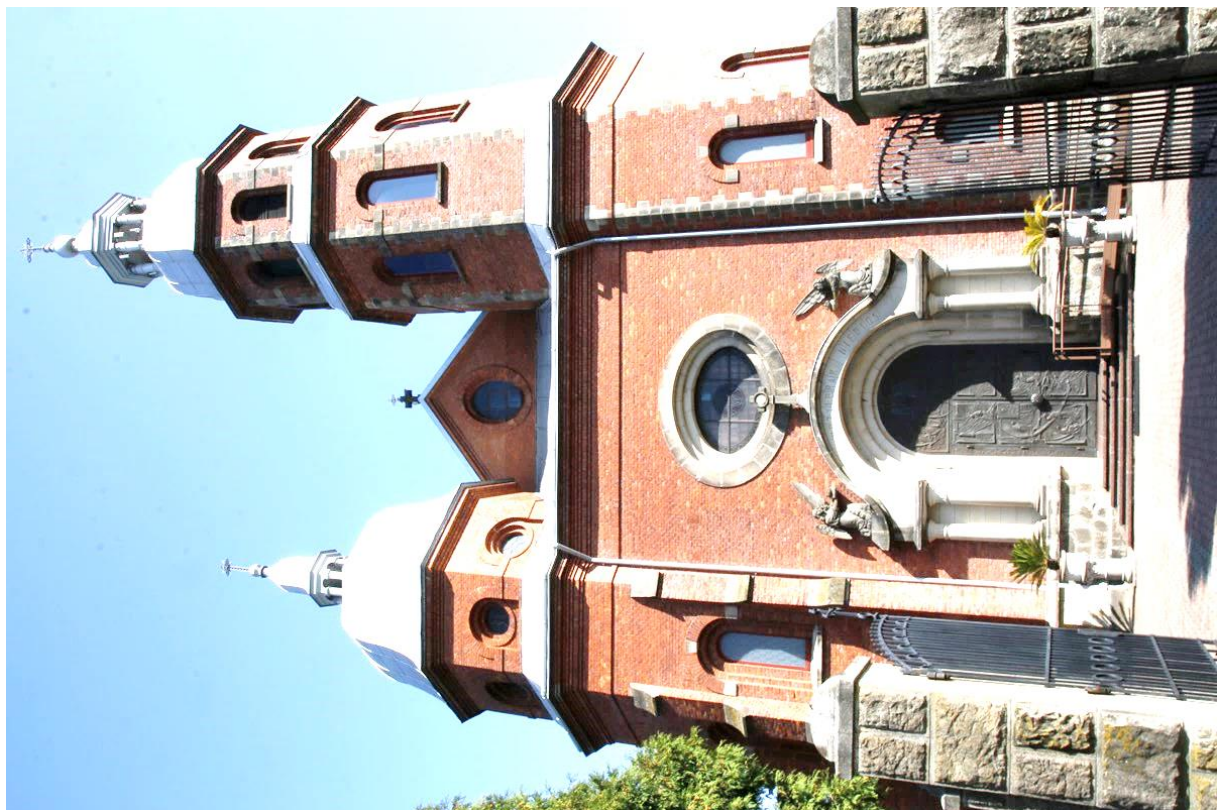
Wszystkie prace powinny odbywać się pod nadzorem uprawnionych osób, posiadających wiedzę i doświadczenie zawodowe. Przed przystąpieniem do wykonywania prac konieczne należy uzyskać stosowne zezwolenia. (np. na rusztowania)

Tarnów 2022-09-15

1. Widok elewacji południowo-wschodniej.

2. Widok elewacji zachodniej z wieżami i portalem głównym.

3. Portal główny z eliptycznym oknem oraz drzwiami z brązu. Na krańcach gzymsu siedzą adorujące anioły.

4. Fragment portalu głównego z eliptycznym oknem. Na krańcach gzymsu siedzą w pozie adoracji anioły. Są one bardzo zabrudzone, jest czarna patyna, glony.

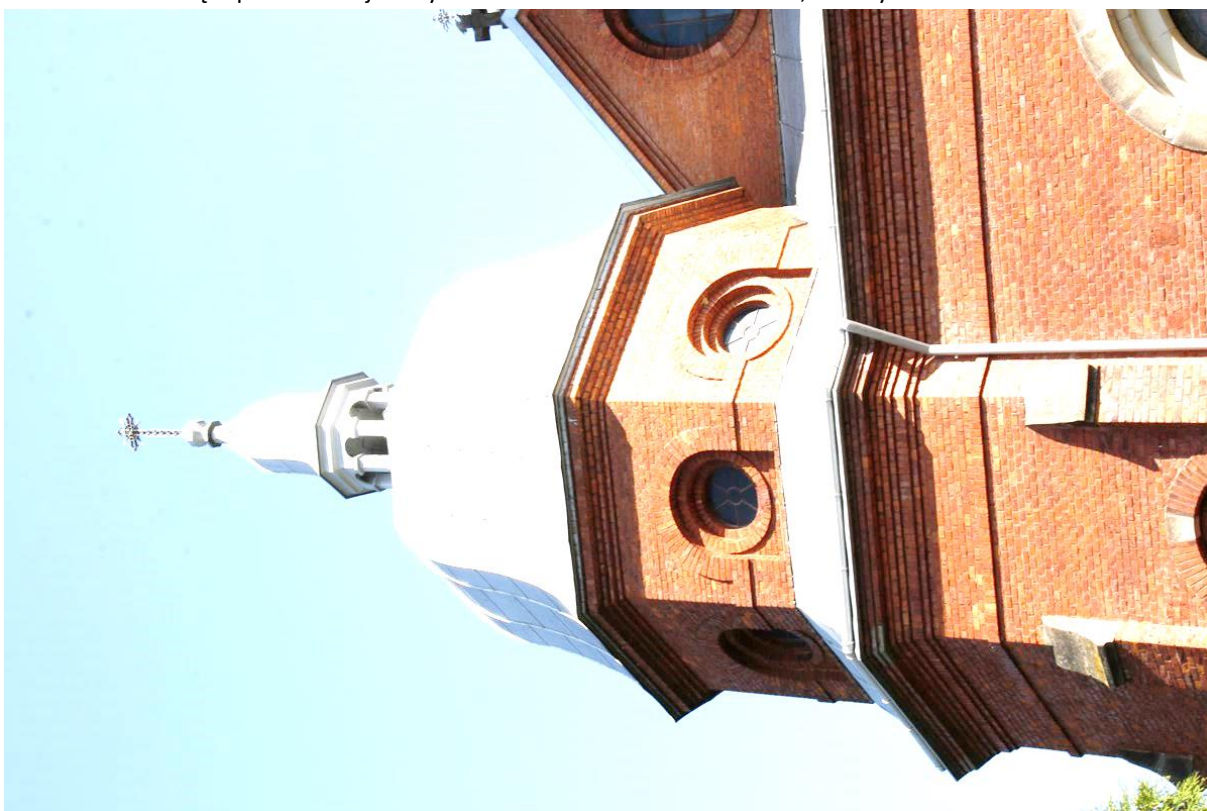

5. Zbliżenie na oba węgry portalu głównego. Widoczne drzwi z brązu, pociemniałe rzeźby aniołów i kamienny cokół.

6. Górna część południowej wieży. Widoczne zabrudzenia kamienia, brak rynien.

7. Północna wieża. Widoczny brak drugich zewnętrznych szyb.

8. Dolna część północnej wieży od strony zachodniej. Widoczna skrzynka przyłączy gazu.

9. Dolna część północnej wieży od strony zachodnio-północnej. Widoczna mozaika kolorystyczna cegieł, zabrudzenia kamienia, betonowe parapety, druga szyba w oknie.

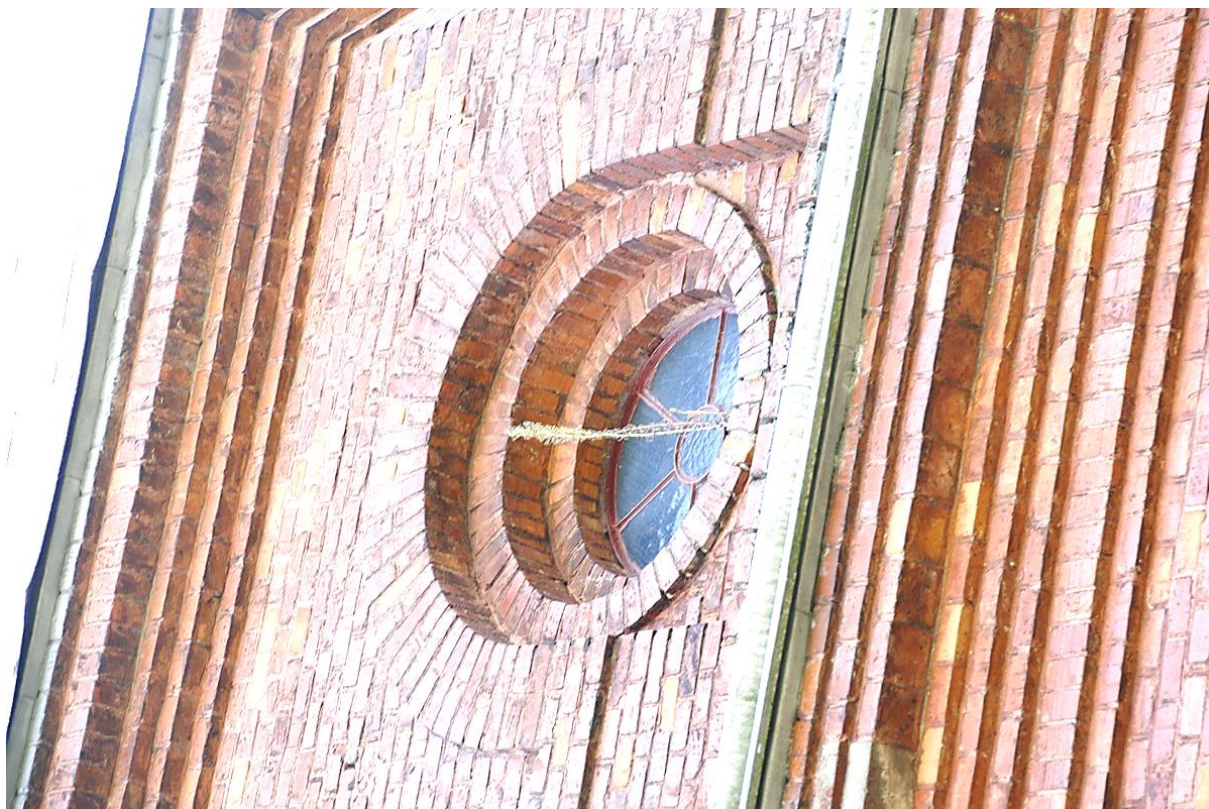

10. Elewacja wieży północnej od strony północnej.

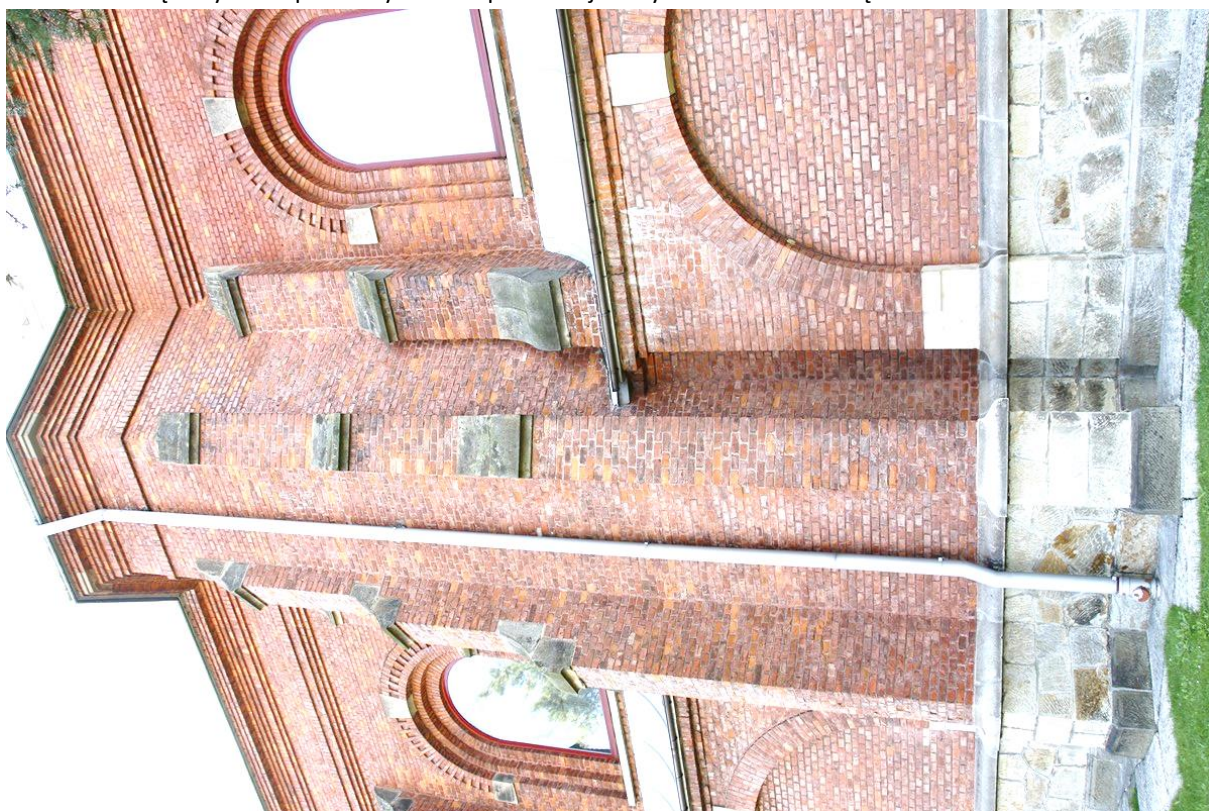

11. Zbliżenie elewacji wieży północnej od strony północnej, łuszczące się cegły, zabrudzenia kamiennych okapników przypór.

12. Rosnąca bylina w północnym oknie północnej wieży. Brak okucia krawędzi okna.

13. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia kamienia, białe zacieki na ceglach kaplicy, połysk na niektórych ceglach.

14. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, białe i czarne plamy zacieków.

15. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, czarne plamy zacieków. Widoczne drugie szyby w oknach.

16. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia czarne plamy zacieków.

17. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, łuszczące się cegły i kamień.

18. Północna elewacja nawy, prezbiterium, zakrystii. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia. Otwory w ścianie zakrystii pod gzymsem.

19. Północna elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, białe plamy zacieków. Plastikowe, brązowe rynny i rura spustowa, korytko odprowadzające wodę.

20. Północna elewacja, kaplice. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia cokołu. Plastikowa, brązowa rura spustowa, korytko odprowadzające wodę, betonowa opaska wokół kościoła.

21. Północna elewacja zakrystii. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia. Okno z nową stolarką, kratą i betonowym parapetem. Pod gzymssem wywiercone otwory pod wentylację.

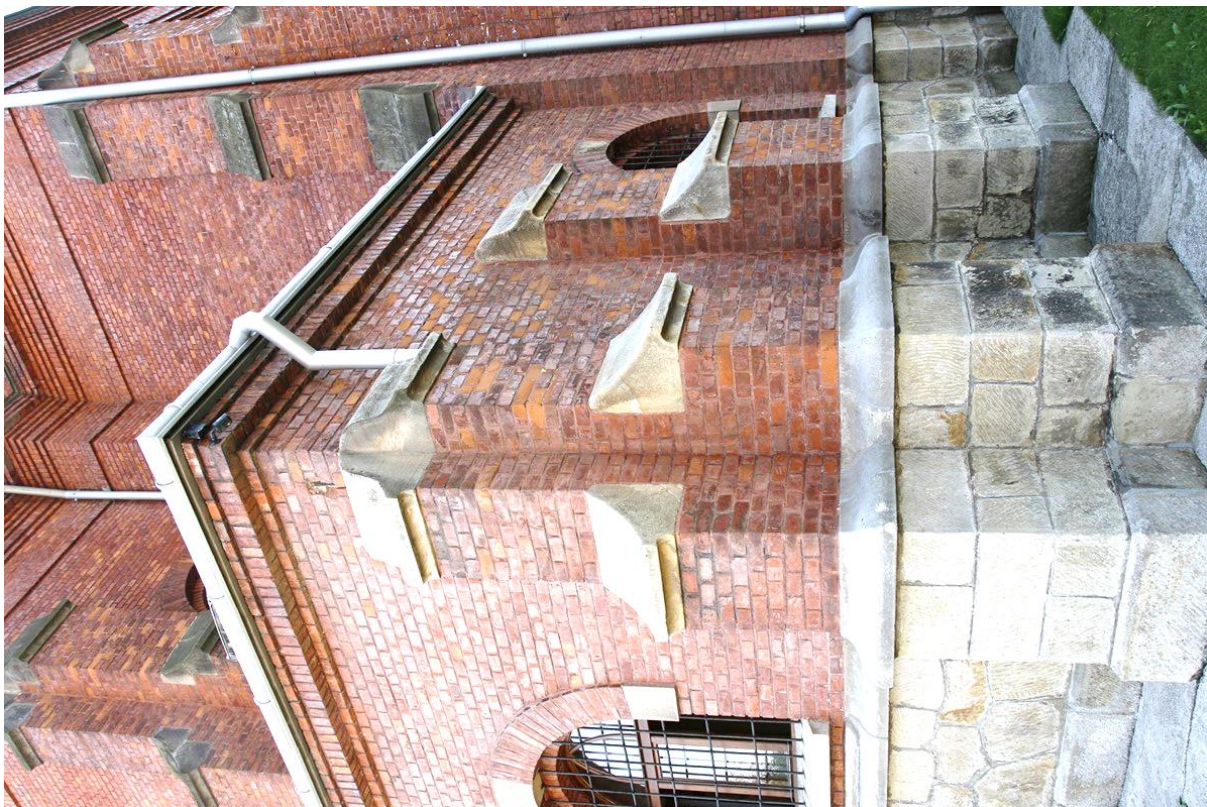

22. Północna i wschodnia elewacja zakrystii i prezbiterium. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia.

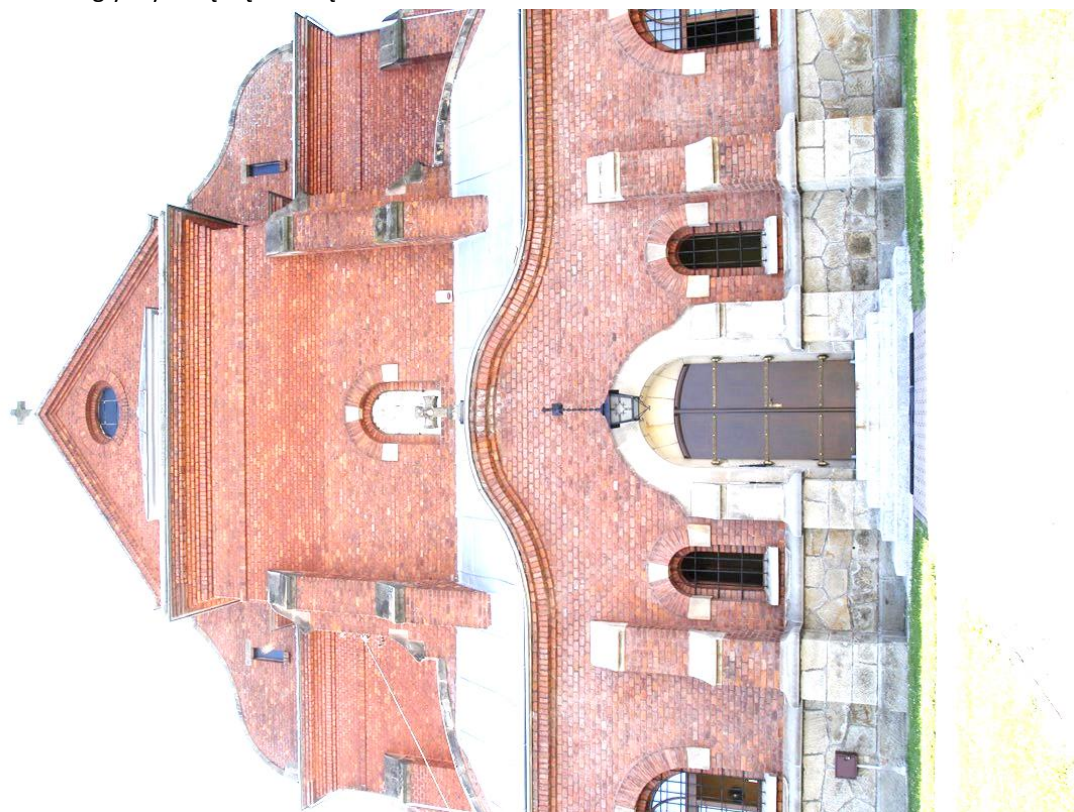

23. Wschodnia elewacja prezbiterium. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, betonowe narożniki w gzymsie. Niektóre cegły błyszczą się inne są matowe. Pod łukowatym szczytem nawy, widoczny fragment muru bez czerwonej fugi, tylko z białą zaprawą. Okna w szczycie nawy bez ocieplającej szyby.

24. Wschodnia i północna elewacja zakrystii i prezbiterium. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia. Niektóre cegły błyszczą się inne są matowe.

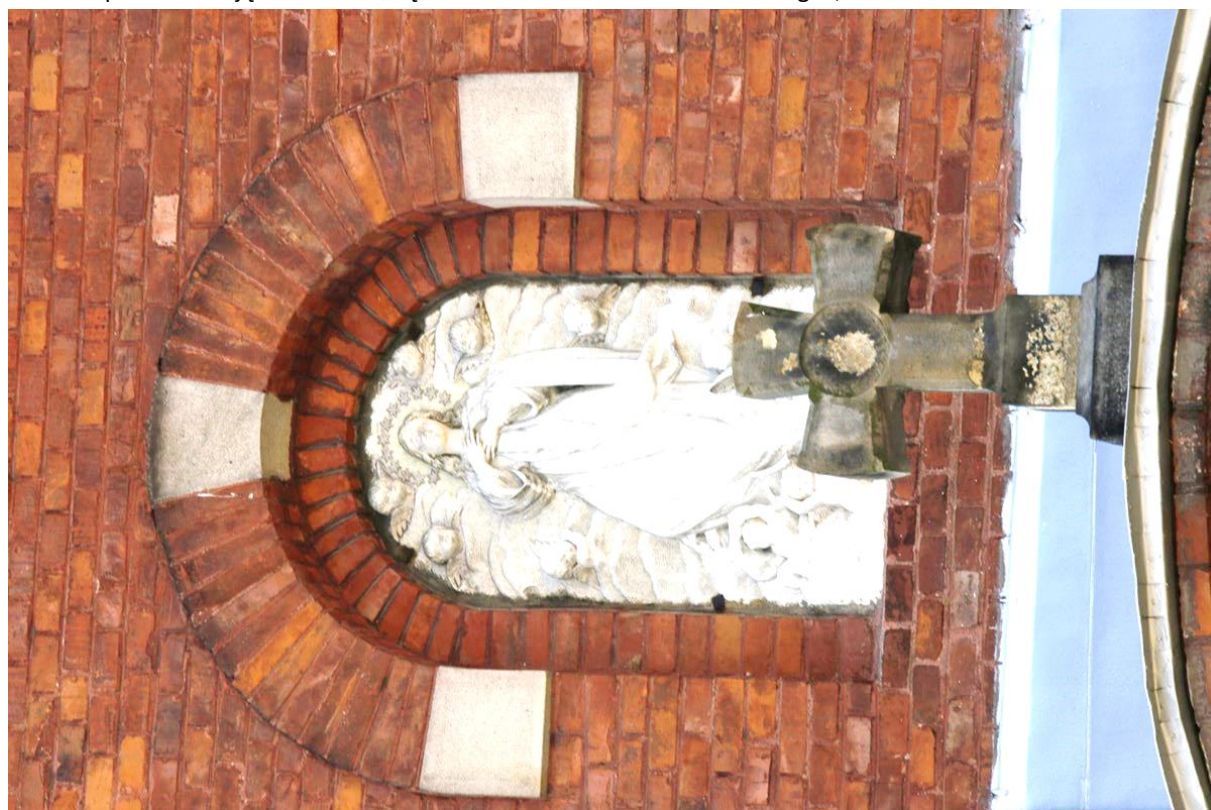

25. Wschodnia elewacja kościoła. W szczycie prezbiterium płaskorzeźba z wapienia pińczowskiego przedstawiająca Wniebowzięcie NMP. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia.

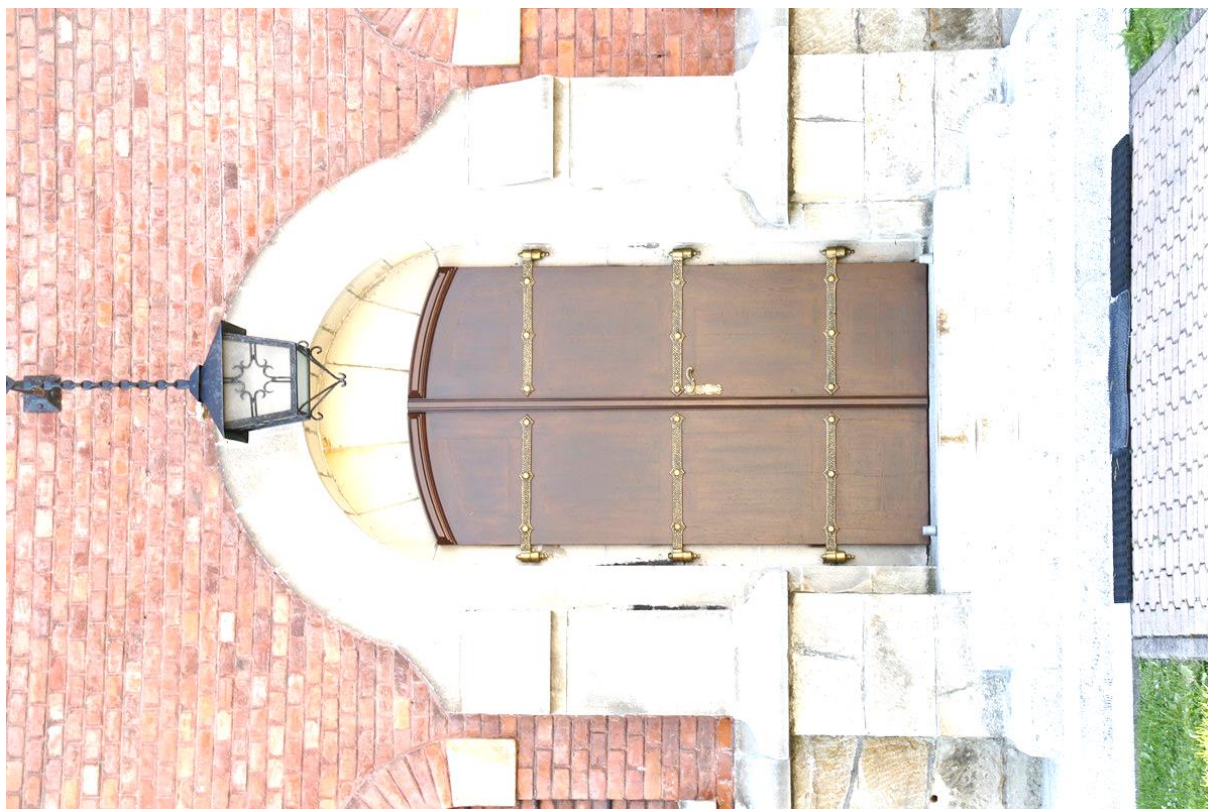

26. Wschodnia elewacja kościoła. W szczycie prezbiterium płaskorzeźba z wapienia pińczowskiego przedstawiająca Wniebowzięcie NMP. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia.

27. Wschodnia elewacja kościoła. W szczycie prezbiterium płaskorzeźba z wapienia pińczowskiego przedstawiająca Wniebowzięcie NMP. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia, złuszczenia na krzyżu.

28. Wschodnia elewacja kościoła. Portal kamienny i drzwi do zakrystii. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia.

29. Wschodnia elewacja kościoła. Portal kamienny i drzwi do zakrystii. Widoczne zabrudzenia kamienia, cementowe fugi, betonowy parapet okna.

30. Wschodnia elewacja kościoła. Cokół kamienny i przyłącz energetyczny. Widoczne zabrudzenia cegieł, kamienia.

31. Wschodnia elewacja kościoła. Cokół kamienny i przyłącz energetyczny, otwór wentylacyjny zasklepiony gipsem. Widoczne otwory do hydroizolacji oraz zabrudzenia kamienia i cegieł. Szare cementowe fugi w kamieniu. Parapet okna betonowy. Betonowa też opaska wokół kościoła.

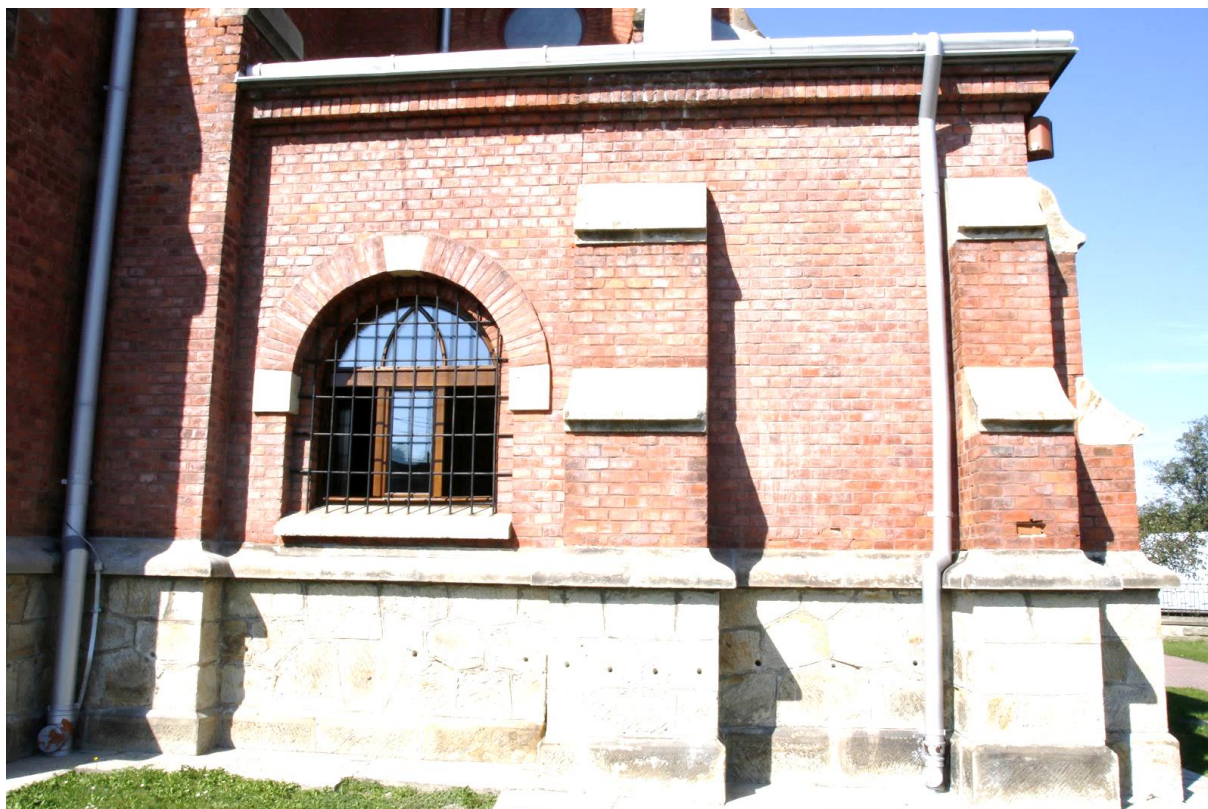

32. Południowa elewacja zakrystii. Widoczna uszkodzona cegła w przyporze, otwory do hydroizolacji oraz zabrudzenia kamienia i cegieł. Szare cementowe fugi w kamieniu.

33. Południowa elewacja zakrystii i wschodnia nawy. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Nowe okno w zakrystii za kratami, betonowy parapet.

34. Południowa elewacja zakrystii. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Nawiercone otwory do hydroizolacji. Uszkodzona cegła w przyporze. Nowe okno w zakrystii za kratami, betonowy parapet.

35. Południowa elewacja kaplic. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł, nierówne w kolorze cegły. Nawiercone otwory do hydroizolacji.

36. Południowa elewacja kaplic. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Nawiercone otwory do hydroizolacji, uszkodzenia kamienia.

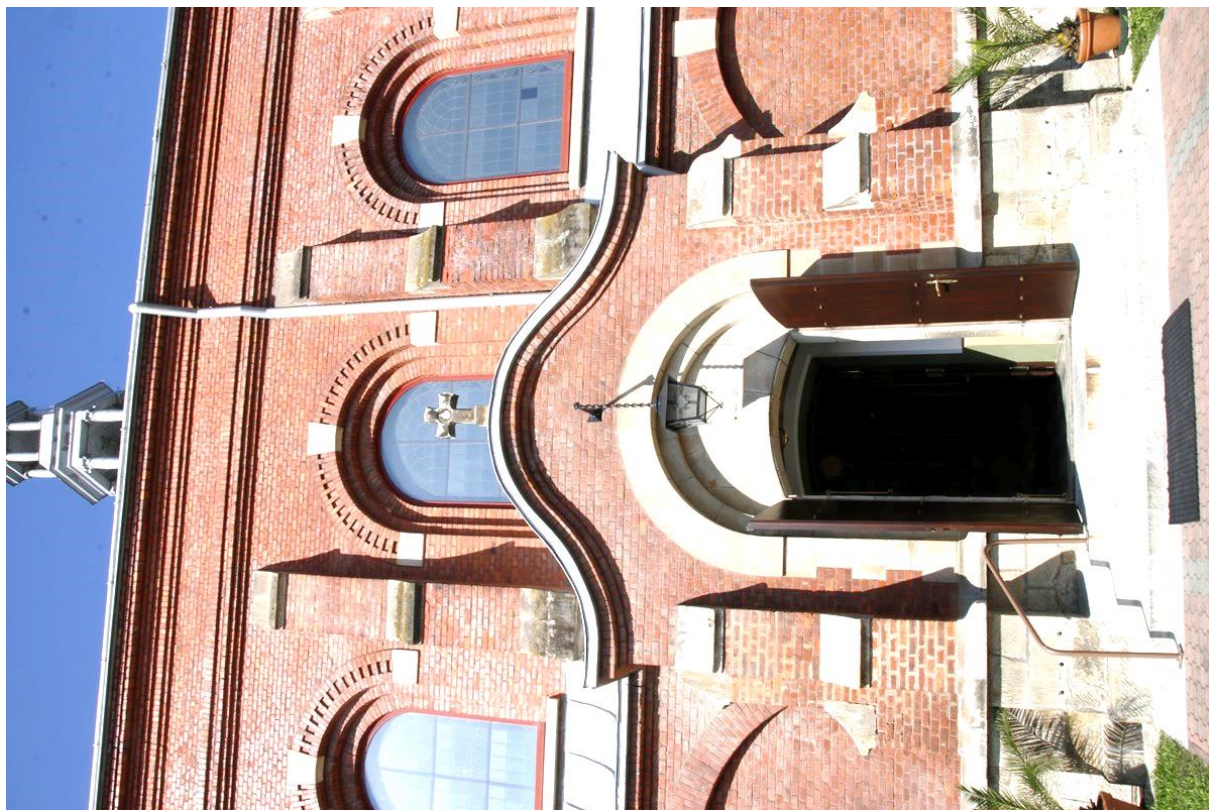

37. Południowa elewacja kaplic. Widoczne zabrudzenia kamienia. Nawiercone otwory do hydroizolacji, uszkodzenia kamienia, szare, cementowe fugi.

38. Południowa elewacja kaplic i fragment południowego portalu. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Nawiercone otwory do hydroizolacji, uszkodzenia kamienia.

39. Południowa portal wejściowy i elewacja nawy. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Nawiercone otwory do hydroizolacji, uszkodzenia kamienia.

40. Południowa i częściowo zachodnia elewacja kościoła z południową wieżą i portalem wejściowym w wieży. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł.

41. Południowa portal wejściowy w wieży. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł.

42. Południowa i zachodnia elewacja wieży. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Metalowa rampa podjazdu dla wózków.

43. Południowa i zachodnia elewacja wieży. Widoczne zabrudzenia kamienia i cegieł. Uszkodzenia gzymsu na pierwszym piętrze wieży osłonięte okapem dachu, brak rynien.

44. Fragment ceglanej ściany. Widoczne uszkodzenia ugrowych cegieł, rozmazana po ceglach barwiona fuga, zabrudzenia cegieł, czarna patyna na kamiennym gzymsie cokołu.

45. Fragment ceglanej ściany. Widoczne uszkodzenia ugrowych cegieł, rozmazana po ceglach barwiona fuga; wewnątrz, między ceglami biała wapienna zaprawa murarska; zabrudzenia cegieł, czarna patyna na kamiennym gzymsie cokołu.

46. Fragment ceglanej ściany. Widoczne uszkodzenia ugrowych cegieł, rozmazana po cegłach barwiona na czerwono fuga, zabrudzenia cegieł, czarna patyna na kamiennym gzymsie cokołu.

47. Fragment ceglanej ściany. Widoczne uszkodzenia ugrowych cegieł; rozmazana po cegłach barwiona na czerwono fuga, we wgłębieniu fugi czarny brud; zabrudzenia cegieł; czarna patyna na kamiennym gzymsie cokołu.

48. Fragment kamiennego cokołu. Widoczna szara, cementowa fuga rozmazana po powierzchni kamienia, osypujący się cios; czarna patyna na powierzchni kamienia.

49. Fragment kamiennego cokołu. Widoczna szara, cementowa fuga rozmazana po powierzchni kamienia, odcisnięty w fudze rowek fugownicy, osypujący się cios piaskowca; czarna patyna na powierzchni kamienia.

50. Fragment podstawy jednej z kolumniek latarni na południowej wieży. Widoczna drewniana konstrukcja poprzez otwór w poszyciu dachu. Widoczna rurka spinająca kolumniki oraz dwie warstwy farby (ciemna i jasna) bardzo niestarannie położona na nie oczyszczonej powierzchni blachy.

51. Fragment podstawy jednej z kolumniek latarni południowej wieży. Widoczne dziury i szczeliny pomiędzy blachami.

52. Podstawa jednej z kolumniek latarni wieży południowej. Widoczne oberwany kołnierz podstawy, poluźnione lutowania kołnierza, ogniska korozji. Widoczny też kołnierz wjazdu na latarnię .

53. Podstawa jednej z kolumniek latarni wieży południowej. Widoczna pocięta blacha, brak zabezpieczenia od strony wnętrza latarni, łuszcząca się warstwa farby. Na drugim planie widoczna latarnia sygnaturki i jej zamknięty właz.

54. Podstawa jednej z kolumniek latarni wieży południowej. Widoczne szpary, zabrudzenia i łuszczące się warstwy farby.

55. Podstawy dwóch kolumniek latarni wieży południowej. Widoczna rurka łącząca podstawy kolumniek, oraz kable elektryczne służące do oświetlenia latarni.

56. Zwieńczenie jednej z kolumniek latarni wieży południowej. Blachy pognięte, rozszczelnienie połączeń lutem z cyny. Całość niestarannie pomalowana dwoma kolorami farby.

57. Zwieńczenie jednej z kolumniek latarni wieży południowej. Widoczny kabel elektryczny oświetlenia.

58. Fragment dachu na połączeniu na rąbek leżący i zniszczenia spowodowane przez rdzę. Widoczna łuszcząca się warstwa farby, jej dwa kolory.

59. Fragment dachu na połączeniu na rąbek stojący i zniszczenia spowodowane przez rdzę. Widoczna łuszcząca się warstwa farby, jej dwa kolory oraz fragment o cynku w dziurze złuszczonej farby.

60. Fragment dachu z widocznym podziałem na arkusze blachy łączonej na rąbek stojący i leżący . Zniszczenia spowodowane przez rdzę oraz spudrowanie farby.

61. Fragment dachu z widocznym podziałem na arkusze blachy łączonej na rąbek stojący i leżący . Zniszczenia spowodowane przez rdzę oraz spudrowanie farby.

62. Fragment dachu z widocznym podziałem na arkusze blachy łączonej na rąbek stojący i leżący .
Zniszczenia spowodowane przez rdzę oraz spudrowanie farby.

63. Fragment dachu z widocznym podziałem na arkusze blachy łączonej na rąbek stojący i leżący .
Zniszczenia spowodowane przez rdzę oraz spudrowanie farby.